

Statsforvalteren i Vestfold og Telemark

Saksbehandler Anne Sjømæling

Vår ref. 2023/12257

Deres ref.

Dato 16/11/2023

Færder nasjonalparkstyre viser til «Høring om forlengelse av ferdselsforbudet i sjøfuglreservatene i Vestfold og Telemark»

Bakgrunn for saken

De aktuelle statsforvalterne har i år fått oppdrag fra Klima- og miljødepartementet om å vurdere behovet for å endre perioden med ferdselsforbud i sjøfuglreservater i Oslofjorden og Agder, og eventuelt gi tilrådning om endring av verneforskriftene. Oppdraget kommer som en oppfølging av **tiltak T28 i Helhetlig tiltaksplan for en ren og rik Oslofjord med et aktivt friluftsliv.**

I Vestfold og Telemark har verneforskriftene for alle sjøfuglreservatene i dag en regel som sier at i tiden frå og med 15. april til og med 15. juli er ilandstigning og all ferdsel i reservatene forbudt. Der hvor det har vært aktuelt er det gitt unntak for ferdsel i forbindelse med yrkesfiske, beiting og vedlikehold av anlegg, samt i forbindelse med oppsyn, redningsaksjoner og tilsvarende virksomhet.

Hovedendringen er en justering av ferdselsforbudstiden med oppstart den 15. mars i stedet for 15. april, samt justering av avslutning frå 15. juli til 15. august. Det vil si at forbudstiden økes frå 3 til 5 måneder og omfatter hele skolens sommerferie.

Statsforvalteren skal samle opp innspill og og videresende til Miljødirektoratet.

Høringsuttalelse frå Færder nasjonalparkstyre

Færder nasjonalparkstyre støtter utvidelse av perioden for ferdselsforbud i sone B-områdene i Færder nasjonalpark og øvrige sjøfuglområder i Vestfold og Telemark fra 15.4.-15.7. til 15.3.-15.8

Vurdering

Forskrift om vern av Færder nasjonalpark.

Formålet med Færder nasjonalpark:

Formålet med opprettelsen av Færder nasjonalpark er å bevare et større naturområde med representative økosystemer ved kysten i ytre Oslofjord med særlig vekt på landskap, naturtyper, arter og geologiske forekomster på land og i sjø og som er uten tyngre naturinngrep.

Formålet med nasjonalparken er videre å ta vare på:

- *Representative økosystemer med variasjonsbredden i naturmangfold, herunder arter, bestander, naturtyper, geologi og økologiske prosesser*
- *Det opprinnelige skjærgårdslandskapet og det marine miljøet, herunder kulturminnene på land og i sjø*
- *Et undersjøisk landskap med variert bunntopografi og med stor variasjon i marine naturtyper herunder ålegraseng, større tareskog, bløtbunnsområder i strandsonen og skjellsandområder*
- *Viktige naturtyper som kystfurskog, rik sumpskog og edelløvsog, strandenger og strandsummer på østre del av Sandø og Mellom Bolæren*
- *En lite påvirket kystskog på Vestree Bolæren, som viser en stor grad av variasjon i utforming og artssammensetning*

- Leveområder for flere truede arter herunder kammarimjelle, kjempestarr og flatøsters

Allmenheten skal gis anledning til uforstyrret opplevelse av naturen gjennom utøvelse av naturvennlig og enkelt friluftsliv, med liten grad av teknisk tilrettelegging.

I sone A er formålet å ta vare på naturtyper som hagemark, hule eiker, naturbeitemarker, slåtteeenger, tørrenger og strandenger.

I sone B er formålet å ta vare på livsmiljøet for plante- og dyrelivet, spesielt med hensyn til sjøfuglene og deres hekkeplasser. På Lille Rauer er det i tillegg særlig viktig å bevare den truede arten gul hornvalmue og deres livsmiljø.

I sone C er formålet å ta vare på et område med særskilt vitenskapelig betydning som referanseområde og som er egenartet i form av stor variasjon i naturtyper herunder tangvoller, strandesumper, strandenger, dammer, karplanter, beitemarkssopp og insekter

§ 3, pkt 3 Dyrelivet:

3.1 Dyrelivet, herunder hi, reier, hekke-m yngle- og gyteplasser, er vernet mot skade og unødig forstyrrelse.

3.2 Bestemmelsene i § 3, pkt. 3.1 er ikke til hinder for jakt, fangsts, og fiske i samsvar med gjeldende lovverk. Det samme gjelder sanking av skjell til eget bruk.

3.3 Hunder skal holdes i bånd hele året i sone B. I de øvrige delene av nasjonalparken skal hunder holde i bånd i perioden 1. april til 15. oktober.

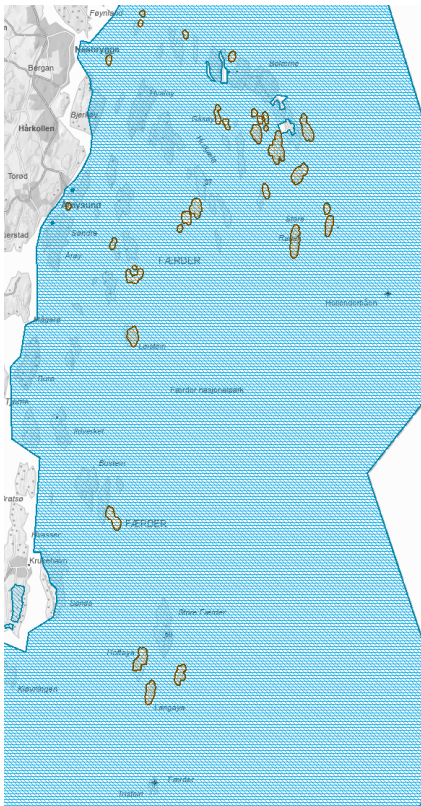
§ 3, pkt. 5 Ferdsel

5.1 Generelt om ferdsel. All ferdsel skal skje varsomt og ta hensyn til vegetasjon, dyreliv og kulturminner.

5.2 Forbud mot ferdsel. I sone B er det i tiden frå og med 15. april til og med 15. juli forbud mot all ferdsel på land og på sjø nærmere enn 50 meter frå land. Dette omfatter også surfebrett, seilbrett, kiting, paraglider og lignende samt dykkeaktivitet.

Forbudet gjelder ikke for:

- a. Ferdsel på land ved bruk av landfester i forbindelse med yrkesfiske
- b. Ferdsel på land i forbindelse med drift og vedlikehold av Kystverkets anlegg
- c. Fortøyning av fritidsbåter på Lille Rauer ved hjelp av akterfeste på østsiden av bukta i vest, når værforholdene gjør dette nødvendig

Områder med brun kant er sjøfuglområder

Utvikling av sjøfuglbestanden

Store Færder Ornitologiske stasjon har drevet systematisk overvåking og sjøfugltelling i over 50 år. Tallmaterialet fra Store Færder Ornitologiske stasjon, og også fra Jomfruland fuglestasjon gir en svært god innsikt i utviklingstrekk i sjøfuglbestanden i våre områder. Overvåkingen fra disse fuglestasjonene viser at situasjonen er alvorlig for flere sjøfuglarter i Vestfold og Telemark.

I sitt høringsbrev viser statsforvalteren til at det fra «Verneplan i Oslofjorden – delplan sjøfugl i 2009» og fram til dag har skjedd betydelige endringer i bestandsutviklingen til sjøfugl, og kunnskapsgrunnlaget om det lokale fuglelivet har blitt bedre.

Videre viser statsforvalteren til «Norsk rødliste for arter» som tar for seg utviklingen i hele Norge.

Sjøfuglenes bestandsutvikling kan trolig ikke føres tilbake til en enkelt årsak, men et samlet belastning knyttet til endret og svekket mattingang, predasjon, menneskelige forstyrrelser og endringer i miljøet. Klimaendringer som medfører at noen arter går ut som hekkearter i våre områder, kan også innebære at nye arter dukker opp, samtidig som ekstreme værphenomen fra år til år vil kunne påvirke hekkeperioden.

Utøvelsen av friluftslivet i skjærgården har også endret seg noe i denne perioden, noe også Færder nasjonalparkstyre og Skjærgårdstjenesten kan bekrefte.

De siste 30 årene har fritidsbruken av skjærgården gjennomgått en endring. Det har kommet flere hytter, flere båter, og nye ferdselsformer har blitt mer populære (eks. vannscootere, kajaker, kiting, padlebrett). Båtene har blitt flere og raskere, samtidig som ikke-motoriserte padleaktiviteter som kajakk og SUP-brett at mennesker oppsøker områder som tidligere var utilgjengelige for motorbåter. Selv om padlere er ikke-motoriserte, ligger man ofte tettere på land og kan bidra til økt forstyrrelse av fugl på reir. Gjennom både økt og ny bruk av skjærgården, opplever sjøfuglene forstyrrelser i tidligere «frisoner» som bidrar til økt press i hekkeperioden.

Omfanget av sjøfugljakt fra kajakk er ikke kartlagt i våre områder, men økt bruk av kajakk i perioden utenfor hekkesesongen, kan bidra til forstyrrelse i en periode hvor sjøfugl trenger hvile, restaurering, og matsøk før hekkesesong på våren. I tillegg kan jakt fra kajakk kan medføre at fuglene i større grad oppfatter kajaker som fare resten av året og øker sin fluktavstand.

Birdlife Telemark/Jomfruland fuglestasjon v/ Rune Bergstrøm (Bergstrøm 2023a) har på oppdrag fra Statsforvalteren i Vestfold og Telemark kommet med en vurdering av perioden for ferdselsforbudet i Telemark. I forbindelse med vurderingen er det innhentet tall fra artsobservasjoner og feltarbeid umiddelbart etter at ferdselsforbudet opphørte sommeren 2023 som viser forekomst av ikke-flyvedyktige unger rundt datoen ferdselsforbudet opphører og senere.

Rapporten viser at det ved opphør av ferdselsforbudet (15.juli) var ikke-flyvedyktige unger i reservatene og skjærgården ellers. Data bygger på observasjoner av egg/unger og pullus (unger med dundekt kropp).

Funn som viser sen hekking er påvist for gråmåke, svartbak, hettemåke, fiskemåke, sildemåke, tjeld, sandlo, gravand, siland, og ærfugl.

Det er også påvist ikke flyvedyktige unger for fiskemåke og makrellterne helt i slutten av juli.

Data fra kartleggingen viser at flere fuglearter ligger på reir og har ikke-flyvedyktige unger i slutten av juli og starten av august. Fugler som hekker sent vil derfor utsettes for økt stress i konflikt med fritidsbruk på sensommeren.

En rekke arter, som blant annet grågås og hvitkinngås legger seg tidlig på reir. Større sesongvariasjoner som følge av klimaendringene kan tenkes å øve press på hekkeperioden, og det vurderes som en fordel at fredningsperioden tar hensyn til og legger til rette for at arter kan tilpasse seg variasjonene.

Brudd på båndtvang og løse hunder

Det er båndtvang for hunder i sjøfuglområdene i Færder nasjonalpark hele året. Til tross for dette oppdager og påpeker Statens naturoppsyn hvert år en rekke brudd på båndtvangen (pers.med.). Manglende kunnskap er en av forklaringene på at hunder slippes fri på holmer og øyer i nasjonalparken. «Hundeeiere føler en økt, relativ kontroll, ved å slippe hundene fri på holmene i nasjonalparken. Når ferdselsforbudet oppheves den 15. juli, øker sannsynligheten for og risikoen ved, at løse hunder slippes på øyer med hekkende fugl og ikke-flyvedyktige fugler.

Med utvidelse av ferdselsforbudet i forkant og etterkant av dagens forbud, reduseres sannsynligheten for ilandstigning og løse hunder i områder med sent hekkende fugl, selv om det er helårs sjøfuglområdene. Dette taler for utvidelse til hele forslagsperioden fra 15. mars til 15. august.

Hensynet til friluftsliv

Utvidelse av ferdselsforbudet vil ha begrensninger på allmennhetens adgang til å utøve friluftsliv. En fremskyndelse av ferdselsforbudet (fra 15. april til 15. mars) vil trolig ha mindre betydning for generelt friluftsliv enn utvidelse i etterkant (fra 15. juli til 15. august). Perioden midt på sommeren sammenfaller med skolens sommerferie og et tidsrom hvor svært mange benytter skjærgården og nasjonalparken til rekreasjonsformål.

Færder nasjonalpark er opprettet for å ta vare på et større naturområde uten tyngre fysiske inngrep med særlig vern om dyre- og planteliv. Jf. § 3, pkt. 3 er alt dyreliv vernet mot unødvendig forstyrrelse og skade. Adgangen til friluftsutøvelse er hjemlet i verneforskriften § 1 tredje ledd, som sier at allmennheten skal gis anledning til opplevelse i naturen gjennom et naturvennlig og enkelt friluftsliv, med liten grad av teknisk tilrettelegging. Forvaltningsmyndigheten legger i denne vurderingen til grunn at friluftsutøvelsen ikke skal skje på bekostning av vernet om plante- og dyrelivet.

Selv om en utvidelse av ferdselsforbudet vil innskrenke allmennhetens adgang til å drive friluftsliv i enkelte områder, kan et tidsrom som harmoniserer med skolens sommerferie gjøre det lettere for besøkende å forholde seg og etterleve forbudet.

Tilbakemeldinger frå Store Færder Ornitologiske stasjon og rapport frå Birdlife Telemark/Jomfruland fuglestasjon v/Rune Bergstrøm, viser at det er forekomster av ikkje-flyvedyktige unger rundt datoen dagens ferdselsforbud opphører.

Færder nasjonalparkstyre vurderer at det fortsatt er mange tilgjengelige steder for utøvelse av friluftsliv, og støtter en utvidelse i begge retninger.

. I forbindelse med utvidelse av tidsrom for ferdselsforbudet bør Miljødirektoratet også vurdere om:

- radius/ areal rundt enkeltområder bør utvides.
- det bør etableres en dynamisk og kunnskapsbasert forvaltning av sjøfuglområdene, hvor man etablerer fuglereservater i tråd med hekkefuglenes bruk av områdene.
- å gjennomføre en evaluering av nåværende fuglereservater med sikte på å etablere nye områder som benyttes av hekkende fugl i dag og ev. oppheving av områder som ikke lenger benyttes til hekking.
- det skal iverksettes tiltak for å beskytte rasteområder under vår- og høsttrekket og områder særlig viktige for matsøk.

Med hilsen

Runar Andre Larsen
Styreleder Færder nasjonalpark

Anne Sjømæling
Nasjonalparkforvalter Færder nasjonalpark

Dokumentet er elektronisk godkjent og har derfor ingen signatur.